

אשכול - רשויות מקומיות מערך שיעור לתלמידי א-ד'

רקע: ב-30 באוקטובר 2018 (כ"א בחשוון ה'תשע"ט), יצביעו אזרחי ותושבי המדינה בבחירות המקומיות של מדינת ישראל. הבחירות הן נשמת אפה של הדמוקרטיה והן מבטאות את יכולת האזרחים להשפיע על חייהם ולהכריע בעיצוב דמותה של עירם. למערכת החינוך מקום מרכזי בחינוך לתודעה אזרחית ומעורבות פוליטית. תקופת הבחירות מזמנת אפשרות להתחקות אחר תהליך הבחירות המקומיות במדינה דמוקרטית, בה הזכות להצביע שמורה לכל אזרח ותושב במדינה ללא הבדל דת, גזע ומין (מגיל ומעלה). לימוד והבנה של התהליך הדמוקרטי.¹

מהי דמותה של העיר בה הייתי רוצה לחיות?

קהל יעד: ד-ו

זמן: שתי יחידות לימוד כל אחת 90 דק.

הנחיות למורה, רציונל השיעורים:

בשיעורים המוצעים בזאת נזמן לתלמידים:

✓ חוויה של חשיבה על העיר החלומית בה היו רוצים לגור

✓ נאפשר לתלמידים להציג את רעיונותיהם לתלמידי הכיתה

✓ התנסות בתהליך של הצבעה בכיתה לבחירת העיר המוצלחת ביותר בעיניהם.

תוך כדי ובסיום הפעילות החווייתית, המורה תסביר לתלמידים, כי הפעילות המתבצעת בכיתה היא "משחק" בעזרתו הם ילמדו על תהליך הבחירות שמתנהל כעת במדינה וילמדו כי המפתח להשגת עיר החלומות נמצא בידיהם והדרך הטובה ביותר להבטיח את מימושה היא אזרחות מעורבת ופעילה ובראשה השתתפות בבחירות לרשויות מקומיות ולכנסת. ההקבלה בין התהליך הנחוה בכיתה לבין תהליך הבחירות המקומיות תאפשר לתלמידים להבין את מציאות הבחירות המתנהלת בארץ.

מטרות:

✓ התלמידים יתנסו בחוויות מעולם הבחירות המקומיות.

✓ התלמידים יבינו את האופן בו מתנהל תהליך הבחירות בעירם.

¹ ניתן להיעזר בחומר רקע על הבחירות המקומיות בספרי אזרחות: 1. "ערכים ואזרחים" - מכון ון-ליר 2. "אזרחות במדינת ישראל" – דוד שחר 3. "ישראל דמוקרטית" – אבינועם גרנות. 4. להיות אזרחים בישראל – במדינה יהודית ודמוקרטית/ ורדה אשכנזי, בלהה אלפרסון, תמיר דובי, דנה שטרקמן, משרד החינוך, המזכירות הפדגוגית תשע"ו.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים

משך זמן: שיעור וחצי

עזרים:

- ✓ בריסטולים צבעוניים בגדלים שונים
- ✓ צבעים – צבעי עיפרון, צבעי גואש, צבעי מים, טושים
- ✓ מכחולים וצלוחיות עם מים
- ✓ מספרים
- ✓ דבק
- ✓ עיתונים וירחונים
- ✓ פתקים באותו הגודל בארבעה צבעים שונים ליום הבחירות בכיתה
- ✓ מעטפות כמספר תלמידי הכיתה
- ✓ תיבה להצבעה
- ✓ פרגוד (במידה ואפשרי) או כל אביזר שיאפשר הפרדה וחשאיות

שיעור ראשון – העיר שלי

שיחה מקדימה (15 דקות)

המורה תשאל את התלמידים, מיהו ראש העיר? מה זה ראש עיר? מה הוא עושה/ מה תפקידו? איך הוא נבחר לכהן כראש עיר?

חשוב בשלב זה להסביר לתלמידים את אופן התנהלות הבחירות המקומיות בשני פתקים:

פתק צהוב לבחירת ראש הרשות המקומית, פתק לבן לבחירות רשימה לרשות המקומית

בבחירות לרשויות המקומיות בישראל שיתקיימו ב-30 באוקטובר 2018 (כ"א בחשוון ה'תשע"ט), יעמדו לבחירה מועצות העירייה, מועצות מקומיות, מועצות אזוריות וכן ראשיהן של כל אלו. היה ואף אחד מן המועמדים לראשות רשות מקומית מסוימת לא עבר את רף 40% מקולות המצביעים, יתקיים סיבוב שני לבחירה זו בלבד ב-13 בנובמבר 2018.

בחירת העיר הרצויה (30 דקות)

למורה:

יש לחלק את הכיתה ל-4 קבוצות. בכל קבוצה כ-8 תלמידים. בשלב הראשון המורה תמנה ראש קבוצה לכל קבוצה.

✓ כל קבוצה תקבל בריסטול וחומרי יצירה.

✓ התלמידים יתבקשו לרשום על הבריסטול בצד ימין למעלה את שם ראש הקבוצה ושמות חברי הקבוצה.

✓ ילדי הקבוצה מתכננים ובונים ביחד את העיר חלומית שלהם בראש כל קבוצה ייבחר תלמיד שיוביל את הדיון.

✓ בתחילה, כל תלמיד יציג לחבריו את החלום האישי שלו. בהמשך יבחרו כל חברי הקבוצה, במשותף, מהם שבעת הנושאים החשובים ביותר בעיניהם, שיהיו בעיר שהם חולמים להקים. התלמידים יציירו על הבריסטול את העיר החלומית שלהם.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים

איך תראה העיר?

מה יהיה בה (בתי חולים, בתי ספר, מקומות בילוי, קניונים, פארקים)

מה היא תציע לתושביה בתחום התרבות?

מה יהיה בעיר שלך שאין בה כיום?

שעור שני – הצגת העיר החלומית

הצגת יצירות ורעיונות הקבוצות (30 דקות)

המורה יסביר, כי בשיעור הקודם כל קבוצה יצרה את העיר שבה הייתם רוצים לגור – כעת כל קבוצה תציג לכל הכיתה את הרעיון שלה לעיר חלומית ולשם שהעניקו לה, בסיום ההצגה התלמידים מוזמנים לשאול שאלות. למורה – ניתן לעזור לכל קבוצה בהצגה – להנחות בשאלות לגבי היצירה וכן לגבי הרעיונות והמחשבות. כל קבוצה מציגה במשך כחמש-שבע דקות. המורה תעודד את נציגי הקבוצות השונות לשאול שאלות אחד את השני וכן, את יתר התלמידים לשאול שאלות את הקבוצה. מומלץ כי היצירות יקשטו את הכיתה.

סיכום (15 דקות)

המורה יסכם את הרעיונות המרכזיים של כל קבוצה וקבוצה. כל קבוצה הציגה את החלום שלה לעיר בה היו רוצים לגור. בשיעור הבא נקיים תהליך של בחירות וחברי הכיתה יבחרו את הקבוצה שבעיניהם הציגה את העיר שבה היו הכי רוצים לגור.

שעור שלישי בחירת העיר החלומית וסיכום התהליך

פתיחה (5 דקות)

המורה יזכיר, כי בשיעורים הקודמים היו ארבע קבוצות, שכל קבוצה הציגה את העיר החלומית מבחינתה, שבה היו רוצים לגור – המורה יזכיר את ראשי הקבוצות ומה הציעה כל קבוצה. בשיעור זה נערוך בכיתה בחירות וכל אחד יבחר בקבוצה שהציגה, בעיניו, את העיר הכי טובה.

סיכום התהליך "מן הכיתה אל העיר" (15 דקות)

- המורה יסכם, שמה שנעשה בכיתה הוא תהליך הדומה מאד למה שקורה במדינה בתהליך של בחירות מקומיות:
- ✓ בתהליך בחירות אזרחי ותושבי העיר יכולים לבחור את המנהיגים של העיר – ראש העיר וחברי מועצת העיר. בכיתה כל תלמידי הכיתה בחרו את הקבוצה שהציגה להם את העיר החלומית – הרעיון שאנחנו בוחרים הוא רעיון שבו אנחנו, ילדי הכיתה, האזרחים במדינה מחליטים מה יקרה בעיר שלנו ומי ינהל אותה.
 - ✓ בכיתה כל קבוצה חשבה על החלום שלה עבור העיר בה היו רוצים לגור – בכל עיר יש מועמדים שונים וכל מועמד מציג את החלום שלו לגבי העיר בה הוא מועמד..

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים

פעילות נוספת – משחק זיכרון- מושגים

משחק זיכרון התאמה של מושגים לפירושיהם

(על המורה לגזור את הטבלה כך שיווצרו פתקים שווים בגודלם איתם ניתן לשחק משחק זיכרון. ניתן לניילן או להדביק על קרטון)

ועדה שממנה שר הפנים כדי למלא את תפקידם של ראש העירייה ומועצת העירייה, או את תפקידה של המועצה בלבד, בהתקיים נסיבות שונות המנויות בפקודת העיריות, שמעידות על תפקוד לקוי של העירייה.
בפתק לבחירת רשימה למועצת הרשות
פתק לבחירת ראש הרשות המקומית
מי שביום הבחירות מלאו לו 17 שנים לפחות
המועמד חייב להשיג 40% מקולות הבוחרים,
אם אף מועמד לא קיבל לפחות 40% מקולות הבוחרים, נערך שבועיים לאחר הבחירות סיבוב בחירות נוסף ובו מתמודדים שני המועמדים שקיבלו את מספר הקולות הרב ביותר.
הזכות לבחור נתונה לכל מי שהיה רשום בפקס הבוחרים 40 ימים לפני הבחירות כתושב אותה רשות מקומית. זכאים להשתתף בבחירות גם תושבי קבע שאינם אזרחים ישראלים.
חיילים, שוטרים וסוהרים רשאים להצביע בקלפיות מיוחדות, בדומה לבחירות לכנסת, ואינם חייבים להצביע בקלפי מסוימת
זכות להיבחר למועצת הרשות ולראש הרשות נתונה אך ורק לתושבי אותה רשות שהם מעל גיל 21.
מי שאינו אזרחי ישראל, בעלי תפקידים כגון: שופטים, דיינים, קאדים, שוטרים, סוהרים, וכן עובדי מדינה שונים שיש להם סמכויות הנוגעות לרשות, פושטי רגל, מי שהורשע בפלילים ונדון לעונש העולה על 3 חודשי מאסר בפועל, כל עוד לא חלפו 7 שנים ממועד תום ריצוי עונשו המקומית,
הוראה רשמית מחייב, מנוסח בכתב, באופן משפטי אחיד וברור, מחייב את כלל התושבים וניתן לאכיפה. את חוקי המדינה קובעים בכנסת.
משרד העוסק בנושאי השלטון המקומי וביניהם: פיקוח על הבנייה, בחירות ברשויות מקומיות ואזוריות, ארנונה, חופי רחצה, שעון קץ, רישוי עסקים ועוד

ועדה קרואה
פתק לבן
פתק צהוב
גיל מינימלי של הבוחר
אחוז מינימלי של קולות שהמועמד הנבחר חייב לקבל
מתי נערך סיבוב נוסף של בחירות?
מי זכאי להשתתף בבחירות?
היכן מצביעים בעלי תפקידים ביום הבחירות? (שוטר, חייל, סוהר)
מי יכול להיבחר לראש הרשות?
מי לא יכול להיבחר לראש רשות?
חוק
משרד הפנים

(הערה למורה- ניתן להוסיף/להוריד/לשנות את המושגים על פי התאמה לכיתה)

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים

נספחים

נספח מס 1: טיעונים בעד ונגד חובת ההצבעה

טיעונים בעד

- ✓ חובת ההצבעה נגזרת מתפיסת הדמוקרטיה כ"שלטון העם". אם העם הוא השליט, הרי אחריותו הבסיסית של כל אזרח ותושב היא להשתתף בבחירת נציגיו.
- ✓ השתתפות פוליטית בכלל והשתתפות בבחירות בפרט הן ערכים חינוכיים-דמוקרטיים מהמעלה הראשונה, והן תורמות לקיומו של דיון ציבורי בנושאים שעל סדר-היום.
- ✓ חובת הצבעה תביא לעלייה בשיעור ההשתתפות בבחירות. שיעור הצבעה גבוה בבחירות יגביר את הלגיטימציה של הנבחרים.
- ✓ חובת הצבעה תעלה את שיעור ההשתתפות באופן שווה, ללא הטיה מעמדית, ובכך תחזק את האידאול הדמוקרטי של שוויון.
- ✓ חובת הצבעה תסייע למפלגות לחסוך כסף ומשאבים אחרים המושקעים בשכנוע בעלי זכות הצבעה לממש את זכותם ולבחור.
- ✓ אי-השתתפות מוחלטת בבחירות עשויה להתפרש בכל מיני דרכים, ובין השאר אדישות, אולם הימנעות מהצבעה באמצעות פתק הצבעה ריק יש בה משום העברת מסר פוליטי.

טיעונים נגד

- ✓ חובת הצבעה הוא הפרה של זכויות אזרחיות: חובת הצבעה אינה מתיישבת עם עקרון החופש, שהוא עקרון יסוד בדמוקרטיה. זכות האזרחים שלא לבחור שוות ערך לזכותם לבחור.
- ✓ כפיית הצבעה תפגע ביחסם של האזרחים לחינוך הפוליטי-דמוקרטי, מאחר שהם עשויים להגיב בהתנגדות למקור הכפייה.
- ✓ מידת הלגיטימציה של השלטון הנבחר לא תעלה עקב שיעור השתתפות גבוה, שכן ההשתתפות מנוגדת לעתים לרצון הציבור.
- ✓ חובת ההצבעה תשחרר את המפלגות מכל אחריות לניהול מסע בחירות לעידוד מצביעים להשתתף בבחירות.
- ✓ שיעור פתקי ההצבעה הריקים והלא-כשירים במדינות שבהן חלה חובת הצבעה הוא גבוה.
- ✓ חובת ההצבעה עלולה להביא להצבעה מקרית או סתמית כדי לצאת ידי חובה או להצבעת מחאה קיצונית, ובכך להביא לכך שתוצאות הבחירות אינן משקפות את עמדות הציבור. מדינות שהיכולת הכלכלית שלהן מוגבלת אינן יכולות להצדיק את השקעת המשאבים הכספיים והאנושיים הדרושים לקיום החובה ולאכיפתה.